

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 146/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen uiguurien oikeuksista ja turvallisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Inka Hopsun /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 146/2020 vp:

Kuinka uiguurien turvallisuus taataan Suomessa ja Euroopassa ja

minkälaisiin toimiin Suomi ryhtyy ulkopoliittisesti uiguurien aseman parantamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus on tietoinen Xinjiangin autonomisella alueella asuvan uiguurivähemmistön ihmisoikeus-tilanteesta. Suomi on seurannut tilannetta erityisen tarkkaan vuodesta 2017, jolloin raportit Kiinan hallituksen koventuneista otteista alueella alkoivat levitä. Kiinan toimet ovat merkittävästi vaikuttaneet myös Euroopassa ja muualla maailmassa asuvien uiguurien elämään. Suomen viranomaiset ovat saaneet tästä tietoa sekä ihmisoikeusjärjestöjen että uiguuritaustaisten henkilöiden kautta.

Suomen viranomaisten lakisääteinen velvollisuus on huolehtia kaikkien maassa olevien turvallisuudesta. Poliisin tehtävänä on varmistaa kaikkien ihmisten ja ympäristön turvallisuus ennalta estämällä erilaisia oikeudenloukkauksia ja häiriöitä sekä poistamalla ja selvittämällä tapahtuneet oikeudenloukkaukset ja häiriöt.

Pakolaisvakoilu on pysyvä ilmiö, joka on kohdistunut myös Suomessa asuviin uiguuritaustaisiin henkilöihin. Suojelupoliisi ja muut viranomaiset seuraavat tätä toimintaa ja sen muodostamaa turvallisuushkaa sen kohteena oleville henkilöille ja pyrkivät lisäämään ymmärrystä ilmiöön liittyen kokoamalla ja ylläpitämällä tilannekuvaa. Pakolaisvakoilun säätämistä rangaistavaksi teoksi on myös esitetty ja sitä on selvitetty oikeusministeriön johdolla.

Suomi on järjestelmällisesti ottanut uiguurien tilanteen esille keskusteluissaan Kiinan kanssa. Maiden oikeusministerien tapaamisessa helmikuussa 2018 Suomi ilmaisi vakavan huolensa tiedoista, joiden mukaan uiguuritaustaisia henkilöitä on suljettu uudelleen koulutusleireille ilman laillista perustetta. Useita virkamiestason keskusteluja käytiin vuosien 2018-2019 aikana sekä Helsingissä että Pekingissä, mm. Suomen ja Kiinan poliittisissa konsultaatioissa joulukuussa 2018. Tasavallan presidentti otti asian esille Kiinan presidentti Xi Jinpingin kanssa Kiinan-valtiovierailullaan tammikuussa 2019. Suomi on korostanut viesteissään Kiinalle universaaleja ih-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 146/2020 vp

misoikeuksia ja perusvapauksia, laillisuusperiaatetta ja kansainvälisen oikeuden periaatteita. Suomen viesteissä on myös kehoitettu Kiinaa yhteistyöhön YK:n ihmisoikeusmekanismien puitteissa sekä korostettu ihmisoikeuksien kunnioittamista terrorismin vastaisessa toiminnassa.

Suomi on pitänyt uiguurien asiaa esillä systemaattisesti myös EU:ssa ja YK:n puitteissa. Suomi on osallistunut EU-maiden yhteiseen demarshiin Kiinan ulkoministeriössä ja EU-maiden yhteiseen kirjeeseen Xinjiangin puoluesihteerille loppuvuodesta 2018. EU-suurlähettiläät ovat pyrkineet vierailemaan Xinjiangissa, mutta Kiina ei ole suostunut esitettyyn vierailuun.

YK:n rotusyrjinnän vastaisen komitean raportti elokuussa 2018 vahvisti ensimmäistä kertaa viralliset arviot Kiinan laajamittaisista toimista uiguureja kohtaan. Suomi on käyttänyt kansallisia ja EU:n yhteisiä puheenvuoroja YK:n ihmisoikeusneuvoston istunnoissa huolemme julkituomiseksi. Suomi oli lisäksi yksi niistä maista, jotka nostivat asian selvästi esiin YK:n ihmisoikeusneuvoston Kiinaa koskevassa määräaikaistarkastelussa (Universal Periodic Review, UPR) marraskuussa 2018. Uiguurien tilanne on nostettu esille myös YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja yleiskokouksen ihmisoikeuksia käsittelevässä komiteassa vuosina 2018, 2019 ja maaliskuussa 2020. Suomi allekirjoitti myös 22 maan yhteisen kirjeen ihmisoikeusneuvoston puheenjohtajalle kesällä 2019. Kirjeessä vedottiin uiguurien pidätysten lopettamiseen ja pyydettiin YK:n edustajien merkityksellistä pääsyä alueelle. Vuoden 2020 alussa Suomi on osallistunut EU-jäsenmaiden yhteiseen demarshiin muslimimaiden ulkoministeriöissä, joissa on tuotu esille toivetta myös niiden aktivoitumisesta asiassa. Demarshin tavoitteena on ollut lisätä painetta Kiinan hallitusta kohtaan.

Hallitus pitää tärkeänä yhteistyötä myös muiden tahojen kuten Euroopan parlamentin kanssa tilanteeseen puuttumiseksi. Euroopan parlamentin päätöslauselma (2019/2945(RSP)), jossa ilmaistaan syvä huoli uiguurien ja muiden etnisten muslimivähemmistöjen yhä kiristyvistä sorrosta ja vaaditaan Kiinan viranomaisia kunnioittamaan perusvapauksia, on tässä suhteessa merkityksellinen.

Ihmisoikeudet ovat olennainen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Hallitus edistää yleismaailmallisten ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista niin kahdenvälisissä suhteissaan kuin osana EU- ja monenvälistä yhteistyötä. Suomi on tehnyt oikeusalan yhteistyötä Kiinan kanssa jo yli 20 vuoden ajan. Osana Suomen ja Kiinan kahdenvälisen kumppanuuden toimeenpanosuunnitelmaa (2019) Suomi esitti Kiinalle yhteistyön tiivistämistä ihmisoikeuskysymyksissä.

Helsingissä 24.3.2020

Ulkoministeri Pekka Haavisto